

Nr 118.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till restaurering av vissa domkyrkor; given Stockholms slott den 11 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1949.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler statsrådet Quensel frågor om bidrag till restaurering av domkyrkorna i Uppsala, Linköping och Strängnäs.

1. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka.

Vid flera tillfällen har riksdagen underställt frågor om skydds- och restaureringsarbeten å Uppsala domkyrka, senast genom uttalanden av riksdagens år 1948 församlade revisorer i deras berättelse (del I, sid. 130 ff., jfr del II, sid. 110 ff.). Revisorerna ha lämnat en redogörelse för vad som dittills förekommit i ämnet, till vilken redogörelse jag torde få hänvisa. Här skall blott lämnas en kort överblick.

Domkyrkan undergick åren 1886—1893 en omfattande restaurering under ledning av intendenten H. Zettervall. Redan efter ett par årtionden visade det sig, att allvarliga misstag begåtts vid restaureringen, huvudsakligen genom att cement använts i stor utsträckning till konstruktioner och utsmyckning. Cementpartierna absorberade nämligen fukt och vittrade delvis sönder. Vatten trängde genom murtäckande cementkonstruktioner ned i tegelmurarna, där murfogar av cement hindrade avdunstningen med påföljd att teglet utsattes för förstörelse.

För att förhindra olyckor och hejda den fortskridande förstörelsen ha skyddsåtgärder måst vidtagas. För skyddsarbeten och därmed sammanhängande åtgärder ha medel anvisats på sätt framgår av följande sammanställning:

1935 och 1936: av domkyrkans medel	kronor	20 000
1938: av domkyrkans medel	»	35 000
av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter	»	60 000
1939: av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter	»	189 600
1941 och 1943: reservationsanslag	»	208 000
1944: reservationsanslag	»	45 000

Summa kronor 557 600.

För utredning om en mera permanent restaurering av domkyrkan tillstoddes år 1937 en sakkunnigkommitté (domkyrkokommittén), vilken efter omfattande undersökningar avgav sitt betänkande år 1940. Kommitténs förslag avsåg även förbättring av domkyrkans arkitektoniska gestaltning. Med anledning av kommitténs förslag anordnades en allmän arkitekttävling, för vilket ändamål riksdagen år 1944 anvisade ett reservationsanslag av 73 000 kronor. En för granskning av tävlingsförslagen tillsatt prisnämnd prisbelönade och inköpte vissa tävlingsförslag. Kungl. Maj:t har den 22 oktober 1948 på begäran av byggnadsstyrelsen samt domkapitlet och domkyrkoförsamlingen i Uppsala uppdragit åt prisnämnden att anordna en om-tävling mellan författarna till dessa förslag och granska därvid framkomna nya förslag.

För oundgänglig översyn och besiktning av domkyrkans murpartier anvisade Kungl. Maj:t den 1 augusti 1947 högst 10 000 kronor av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Med anledning härav har domkapitlet i Uppsala uppdragit åt *professor emeritus H. Kreüger* att verkställa besiktning av domkyrkan. Kreüger har därefter vid upprepade tillfällen besiktigat domkyrkans yttre. Efter att tidigare icke ha funnit större skador föreligga meddelade Kreüger i en inspektionsrapport den 7 oktober 1948,

att han på en del ställen funnit en påtaglig försämring av murverket, sannolikt beroende på den stora nederbörden under augusti och september 1948. Det syntes därför troligt, att det våren 1949 skulle befinnas nödvändigt att radikalt iståndsätta byggnaden. Att bibehålla provisoriet under längre tid kunde leda till synnerligen stora skador, varjämte iståndsättandet komme att draga avsevärt större kostnader. Det vore därför nödvändigt att omedelbart klargöra, hur restaurationen skulle ske. Under år 1949 kunde reparationsarbeten möjligen undvaras men sannolikt komme en del ommurningsarbeten att bli nödvändiga. Härför erforderliga dyrbara ställningsarbeten borde organiseras så, att de kunde tjäna restaureringen.

Riksdagens revisorer ha uttalat bland annat följande:

Enligt vad revisorerna inhämtat torde definitivt restaureringsförslag på grundval av den nya pristävlingen vara att emotse först vid sådan tidpunkt, att medel för arbetenas utförande kunna äskas tidigast vid 1950 års riksdag. Med hänsyn till den tid som åtgår för ritningars uppgörande m. m. synes det sannolikt, att restaureringen kan taga sin början först år 1951. Därmed skulle igångsättandet av restaureringsarbetena ha fått anstå under 13 à 14 år från det domkyrkans byggnadsfråga officiellt upptogs till prövning genom Kungl. Maj:ts beslut om domkyrkokommitténs tillsättande. Enligt revisorernas mening innebär detta en avsevärd tidsutdräkt. Visserligen får icke bortses från att betydande svårigheter måste vara förbundna med att nå fram till en lösning av förevarande komplicerade problem. Det vill dock synas, som om ett definitivt resultat lättare hade kunnat åvägbringas, därest redan från början en närmare samordning mellan arkitektonisk och byggnadsteknisk sakkunskap kommit till stånd. Då nu en omtävling beslutats, vilja revisorerna uttala den förväntan, att de byggnadstekniska synpunkterna på frågan därvid komma att tillbörligt beaktas.

Även om sålunda ett godtagbart förslag till restaurering kan förväntas föreligga inom loppet av några år, synes det revisorerna med hänsyn till därmed förbundna kostnader tveksamt, huruvida nuvarande statsfinansiella läge medgiver förverkligandet av ett så omfattande projekt som det här gäller. Oberoende härav är det emellertid uppenbart, att ytterligare dröjsmål — om också endast under ett eller annat år — med igångsättande av erforderliga iståndsättningsarbeten måste innebära avsevärda risker. Såsom revisorerna genom personligt besök kunnat konstatera, befinner sig nämligen domkyrkans yttre f. n. i sådant tillstånd att mera permanenta skyddsåtgärder med det snaraste behöva vidtagas. Revisorerna vilja i detta sammanhang erinra om att sedan år 1936 över en halv miljon kronor anvisats för nu berörda ändamål, utan att dock den fortskridande förstörelsen kunnat definitivt hejdas.

Av nu anförda skäl finna revisorerna det i hög grad angeläget, att — utan avvaktan på omtävlingens utgång — genom anlitande av byggnadsteknisk expertis en ingående översyn av Uppsala domkyrka utan dröjsmål verkställas samt att förslag jämte kostnadsberäkning och tidsplan för ett effektivt iståndsättande av domkyrkans yttre och bärande delar uppgöres på sådant sätt, att en framtida restaurering så litet som möjligt föregripes. Härför erforderliga medel böra enligt revisorernas mening äskas snarast möjligt, så att åtgärder för arbetenas igångsättande kunna vidtagas redan våren 1949.

Domkapitlet har helt instämt i revisorernas sistnämnda uttalande. Med hänsyn till domkyrkoexteriörens skröpliga tillstånd, vilket syntes förvärras med accelererande hastighet, kunde man icke uppskjuta nödiga skyddsåtgärder, tills restaurationsplanen föreläge, då detta kunde taga avsevärd tid. På grund härav hemställde domkapitlet, att Kreüger måtte erhålla uppdrag att uppgöra förslag till kyrkans försättande i hållbart skick.

Kungl. Maj:t uppdrog den 4 februari 1949 åt Kreüger att uppgöra förslag jämte kostnadsberäkningar rörande sådana skyddsåtgärder, som prövades ofrånkomliga för att försätta domkyrkan i hållbart skick med bibehållande i möjligaste mån av dess nuvarande utseende.

Sedan Kreüger upprättat förslag dels till vissa omedelbart behövliga skyddsarbeten, kostnadsberäknade till 118 000 kronor, vilket belopp borde utanordnas under innevarande budgetår, dels till andra skydds- och förstärkningsåtgärder, kostnadsberäknade till 220 000 kronor, vilket belopp borde anvisas för budgetåret 1949/50, har *domkapitlet* gjort framställning om anvisande av de sålunda föreslagna beloppen. Kreüger har om förslaget yttrat bland annat:

Anslaget av 118 000 kronor.

Följande omedelbara åtgärder erfordras:

- 1) avlägsnande av vissa murverks- och cementstenspartier vid tvärskeppens södra och norra ingångsportar ävensom murningsarbeten, lagningar och intäckningar samt ombyggnad av cementstenslisterna till tegellister, allt i enlighet med upprättad arbetsbeskrivning jämte två ritningar;
- 2) rivnings-, täcknings- och rensningsarbeten å vissa murade partier av korpartiet öster om tvärskeppen samt inhägnande av korpartiet till en sammanlagd längd av cirka 138 meter;
- 3) uppförande av skyddstak över ingångarna vid södra och norra tvärskeppen i enlighet med två upprättade ritningar.

Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas — i anslutning till av byggnadsfirman Anders Diös gjorda kostnads kalkyler — till respektive 94 360, 6 662 och 6 000 kronor eller sammanlagt 107 022 kronor. Härtill kommer 11 000 kronor för mitt arbete, bestående i undersökningar, utförande av ritningar (även för arbetets ytterligare bedrivande), råd och anvisningar under arbetets gång samt kontroll. Således erfordras ett anslag av 118 000 kronor.

De under 1) och 2) upptagna arbetena böra igångsättas senast i slutet av april. Uppförandet av skyddstaken bör däremot påbörjas omedelbart.

Anslaget av 220 000 kronor.

Ytterligare arbeten äro nödvändiga för att skydda kyrkan mot klimatiska påverkningar. Utredning härom har ännu icke kunnat göras, men då framställning om anslag för ändamålet måste göras redan nu, har jag gjort en uppskattning av kostnaderna, därvid en del svårbedömbara frågor uppskjutits till budgetåret 1950/51. Preliminärt föreslås följande arbeten komma till utförande under budgetåret 1949/50:

- a) undersökningar utföras å samtliga fasadpartier, inberäknat taken,

särskilt med avseende på uppkomna skador och fukthalt. Erforderliga ritningar och kontrollberäkningar utföras.

b) Cementstenslisterna vid basen av de höga tornspirorna på de ställen, där s. k. toureller¹ tidigare befunnit sig, avlägsnas och ersätts med koppartäckta tegellister.

c) De i stället för tourellerna anbragta provisoriska huvarna av brädpanel och galvaniserad plåt avlägsnas och ersätts med impregnerat trä och kopparplåt med erforderlig luftning.

d) Cementstensäckningar och listverk å en del kontreforter² på de stora tornen överses, eventuellt avlägsnas, och beklädnad utföres med impregnerat trä och kopparplåt med erforderlig luftning.

e) En del av de lägst sittande cementstensfriserna avlägsnas och ersätts med tegelmurverk och kopparklädda tegelstenslister. En del dylika friser kunna kanske anstå till 1950/51.

f) Vattenavledningen från samtliga tak överses och åtgärder till förbättrande påbörjas.

g) Arbetets utförande kontrolleras.

En del smärre omkastningar av arbetena kunna möjligen visa sig nödvändiga.

Det är icke möjligt att utan en mera ingående kännedom angående omfattningen av uppkomna skador göra en tillförlitlig kostnadsberäkning, men med den preliminära kännedom jag äger om byggnaden anser jag mig kunna approximativt beräkna anslagsbehovet för skydds- och förstärkningsåtgärder vid domkyrkan under budgetåret 1949/50 till 220 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig i stort sett intet ha att erinra mot det till 118 000 kronor kostnadsberäknade förslaget till skyddsåtgärder. Största delen av de föreslagna rivningsarbetena syntes under alla omständigheter bli nödvändiga vid den kommande restaureringen. Styrelsen förutsatte emellertid, att omfattningen av rivningarna närmare avvägdes under arbetets gång. Styrelsen funne det olämpligt att nu utföra taklistanordning på de båda tvärskeppsarmarna och deras strävpelare efter mönster av den nya taklisten på sydfasaden. Här syntes istället ett visserligen fullt effektivt men enklare provisorium böra komma till utförande i avvaktan på den slutliga utformningen. Byggnadsstyrelsen tillstyrkte framställningen om anslag till ändamålet. Framställningen angående ett anslag på 220 000 kronor för ytterligare skyddsåtgärder på domkyrkan saknade tillräckligt preciserat förslag för att kunna närmare bedömas. I stort sett vore emellertid intet att erinra mot däri föreslagna åtgärder och med hänsyn till vikten av att medel till erforderliga åtgärder finnes tillgängliga, tillstyrkte byggnadsstyrelsen framställningen.

I detta sammanhang torde även böra till behandling upptagas en sedan år 1947 på Kungl. Maj:ts prövning beroende framställning av *domkapitlet* om att 9 000 kronor måtte anvisas för undersökningar å tornens utsidor i syfte att fastställa, om och i vad mån de gamla baltiska blinderingarna (infällda putsade ytor) finnas kvar under de ytskikt, som anbragtes vid den

¹ Små torn. ² Stödjemurar.

Zettervallska restaureringen. Beloppet avser huvudsakligen uppsättande av ställningar. *Byggnadsstyrelsen* har tillstyrkt framställningen. *Statskontoret* har uttalat sig mot medelsanvisning för annat än nödvändiga skyddsåtgärder.

Föredraganden. Under åren 1935—1944 ha betydande belopp anvisats för vissa yttre arbeten å Uppsala domkyrka. Dessa arbeten avsågo dels skyddsarbeten men särskilt under åren 1939—43 i icke ringa omfattning även en begynnande restaurering av försökskaraktär. Syftet med de vidtagna skyddsåtgärderna har varit att förebygga olyckor och hejda förstörelsen i avvaktan på en genomgripande varaktig restaurering av domkyrkan. Frågan om helgedomens framtida gestaltning har ännu icke erhållit sin lösning. Såsom riksdagens revisorer framhållit äro givetvis betydande svårigheter förbundna med åstadkommandet av en sådan lösning, och även när ett godtagbart förslag föreligger, måste kanske genomförandet av kostnads- eller andra skäl uppskjutas. Domkyrkans yttre befinner sig emellertid i sådant tillstånd, att man nu återigen måste företaga omfattande skyddsarbeten. Det synes mig vara av största vikt att skyddsåtgärderna denna gång bli så grundliga, att ytterligare extra ordinära dylika arbeten kunna undvikas för tiden intill dess den slutliga restaureringen kan begynna. Samtidigt måste hållas i sikte, att den framtida restaureringen så litet som möjligt föregripes.

Domkapitlets förslag avser i första hand omedelbart erforderliga arbeten för en kostnad av 118 000 kronor. Dessa arbeten, vilka avses skola påbörjas senast i april innevarande år, innebära huvudsakligen uppsättande av skyddstak och andra åtgärder vid tvärskeppens ingångar samt vissa skyddsarbeten vid korpartiet. Enligt besiktningsmannen, professorn H. Kreüger, måste man därutöver räkna med en grundlig översyn av samtliga fasad- och takpartier, särskilt med avseende på uppkomna skador och fukthalt, i förening med rivning i förebyggande syfte av vissa cementstenspartier m. m. och deras ersättande med hållbarare anordningar. Dessa åtgärder böra påbörjas under nästa budgetår. Eftersom denna preliminära plan för en andra etapp av skyddsarbetena bland annat innefattar en grundlig genomgång av alla yttre partier för att befintliga eller befarade skador skola kunna omprövas, kunna givetvis ytterligare framställningar om istandsättnings- och säkerhetsåtgärder visa sig bli behövliga.

Mot ifrågasvarande förslag, såvitt de nu kunna bedömas, har jag icke funnit anledning till erinran. Då de ifrågasatta skyddsarbetena synas brådskande, torde de begärda anslagen böra anvisas, ehuru arbetsprogrammet av tidsskäl delvis måst framläggas i preliminärt skick. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela beslut om anslagens disposition, därvid även den av byggnadsstyrelsen berörda frågan om utförande av viss taklistanordning bör upptagas till prövning. Framställningen om särskild medelsanvisning för undersökningar rörande de tidigare s. k. baltiska blindingarna på tornen kan jag icke för närvarande biträda.

Beträffande de aktuella skyddsarbetenas finansiering må erinras om att kostnaderna för de i det föregående omnämnda åtgärderna, för vilka medel anvisats under åren 1935—1944, bestritts av domkyrkokassan så långt dess medel lämnat tillgång därtill och i övrigt av statsmedel. Statsmakterna ha därvid utgått ifrån, att därmed icke definitivt avgjorts, huruvida kostnaderna skulle definitivt stanna på statsverket, utan det har — i avvaktan på ställningstagandet till det slutliga restaureringsförslaget — tills vidare lämnats öppet om och i vad mån andra för domkyrkans bestånd ansvariga borde bidra till utgifterna för skyddsarbetena under provisorietiden. På samma sätt torde böra göras även nu. De nu aktuella kostnaderna böra sålunda tills vidare förskjutas av statsverket.

Det föreslagna anslaget av 118 000 kronor bör uppföras såsom reservationsanslag på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget å 220 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 118 000 kronor;

b) till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* för budgetåret 1949/50 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 220 000 kronor.

2. Restaurering av Linköpings domkyrka.

I skrivelser den 17 september 1943 och den 3 februari 1949 har *domkyrkokostyrelsen i Linköping* gjort framställning om anslag av statsmedel till restaurering av Linköpings domkyrka.

I 1943 års framställning åberopades ett av länsarkitekten K. A. Larsson och byggnadsingenjören D. Hodin efter besiktning av domkyrkan utarbetet, den 4 september 1943 dagtecknat förslag till reparationsarbeten å domkyrkan. Av förslaget inhämtas, att vissa reparationer måste utföras å kyrkan, om icke dess bestånd skall äventyras. I synnerhet taket, tornet, takstolarna över Andreaskoret och stråvpelarna äro behäftade med betydande brister. Besiktningsmännen beräknade kostnaderna för oundgängligen nödvändiga reparationsarbeten till 225 500 kronor. Dessutom framhöllo besiktningsmännen såsom önskvärt att vissa andra åtgärder vidtoges för att undanröja olägenheter och för att försätta kyrkorummet i värdigt skick. Bland dessa åtgärder må nämnas förbättring av värmeledningssystemet, eventuell nybyggnad av pannrum samt inrättande av toaletterum.

Domkyrkokostyrelsen hemställde — under åberopande av att domkyrkan saknade medel att bestrida kostnaderna för de föreslagna reparationerna — att ett statsanslag av 225 500 kronor måtte beviljas för de nödvändiga yttre reparationsarbetena. Domkyrkokostyrelsen anförde vidare följande.

Domkyrkostyrelsen anser sig böra framhålla, att ny värmeledning i domkyrkan är oundgängligen nödvändig, om domkyrkan skall kunna användas som gudstjänstlokal året om. Kostnaden för denna värmeledning liksom för iordningställande av sakristian, för nödvändiga toalettanordningar m. m. synes dock enligt domkyrkostyrelsens åsikt Linköpings domkyrkoförsamling, som avgiftsfritt disponerar domkyrkan som gudstjänstlokal, böra betrida.

På uppdrag av byggnadsstyrelsen granskade dåvarande *byrådirektören hos byggnadsstyrelsen N. Royen* på platsen restaureringsförslaget och gjorde vissa andra undersökningar. I en den 3 september 1944 avgiven promemoria tillstyrkte Royen de föreslagna restaureringsåtgärderna. Han framhöll därvid, att det vore av särskild vikt att föreslagna åtgärder för att täta kyrkans och tornets yttertak vidtoges samt att skadade takstolar reparerades. Royen förordade dessutom, att kyrkan besiktigades av kulturhistoriker för avgörande av vilka åtgärder som lämpligen borde vidtagas beträffande utvändiga ornament och prydnader. Vidare undersökte Royen kyrkans grundförhållanden och anförde därom bland annat följande.

Av verkställda grundundersökningar och mätningar framgår, att kyrkans murar under tidernas lopp undergått ganska stora rörelser såväl lodrätt som i sidoled. Sålunda luta alla kyrkomurarna och de invändiga pelarna med undantag av tre utåt. Efter allt att döma torde man få räkna med fortsatta rörelser hos murarna, försåvitt icke förebyggande åtgärder vidtagas. Detta kan ske antingen genom att anordna inifrån kyrkorummet synliga stag, vilket dock förmodligen anses olämpligt, eller genom att förstärka grunden genom att nedföra denna till bärkraftig botten. Dylik grundförstärkning betingar emellertid en kostnad av storleksordningen 75 000 kronor och kan ej anses oundgängligen nödvändig för närvarande, enär murarnas rörelser fortgå med ringa hastighet och någon katastrofisk ej föreligger.

Riksantikvarieämbetet tillstyrkte i utlåtande den 10 oktober 1944 framställningen med följande tillägg:

Riksantikvarieämbetet, som låtit på platsen granska restaureringsförslaget, får ur kulturhistorisk synpunkt anföras, att de förestående arbetena böra utföras under daglig kontroll av kulturhistoriskt skolad fackman samt att arvodesbelopp härför bör inräknas i kostnaderna. Kontrollen torde kunna utövas genom landsantikvarien i Linköping och kan beräknas draga en kostnad av cirka 100 kronor per månad under hela arbetstiden. Det synes ämbetet ändamålsenligt att i samband med de föreslagna skydds- och förstärkningsarbetenas utförande byggnadens utvändiga skulpturala utsmyckning, särskilt vissa kapital- och profilpartier å fönstrens spröjsverk, undersökes i och för konservering med dekosit. Några förenklingar i den relativt nyhuggna dekorativa utsmyckningen kan ur kulturhistorisk synpunkt icke tillstyrkas.

Byggnadsstyrelsen förklarade sig i utlåtande den 22 november 1944 i princip intet ha att erinra mot det i preliminärt skick föreliggande restaureringsförslaget. Styrelsen ansåg dock, att förstärkning av kyrkans grund även borde ske. Med tillägg av 75 000 kronor härför och av 15 000 kronor

för oförutsedda utgifter tillstyrkte styrelsen anvisande av (225 000 + 75 000 + 15 000 =) 315 000 kronor. Styrelsen anförde bland annat:

Förslaget avser huvudsakligen underhållsarbeten, som styrelsen anser med det snaraste böra komma till utförande särskilt vad beträffar yttertak och takstolar. Förslaget upptager visserligen icke grundförstärkning, men den verkställda undersökningen har, såsom framgår av berörda promemoria, givit vid handen, att förstärkning av grunden förr eller senare blir nödvändig för att förhindra, att valvtrycket framkallar ökad lutning på murar och pelare med åtföljande sprickbildningar och ännu större risker. Med hänsyn härtill anser styrelsen det knappast välbetänkt, att de planerade omfattande reparationsarbetena komma till utförande utan att samtidigt genom grundförstärkning byggnadsverkets stabilitet tryggas. Kostnaderna för grundförstärkningen kunna beräknas till 75 000 kronor.

För mötande av oförutsedda utgifter finner byggnadsstyrelsen det tillrädligt, att den begärda anslagssumman dessutom ökas med 15 000 kronor.

Kammarkollegiet tillstyrkte ett statsanslag av 158 000 kronor. Kollegiet anförde bland annat:

De av domkyrkostyrelsen och byggnadsstyrelsen ifrågasatta reparations- och förstärkningsarbetena ha vitsordats vara nödvändiga för domkyrkans bestånd. Kollegiet har fördenskull icke något att erinra emot arbetenas utförande i den omfattning nuvarande ekonomi och arbetsförhållanden medgiva.

Beträffande finansieringen av de av byggnadsstyrelsen till ett sammanlagt belopp av 315 500 kronor beräknade kostnaderna för arbetenas utförande har domkyrkostyrelsen förklarat att domkyrkan, vars egna tillgångar i första hand böra svara för domkyrkans underhåll, saknar medel att bestrida reparationerna.

Däremot synes Linköpings domkyrkoförsamling, för vilken domkyrkan utgör församlingskyrka, icke kunna undgå att bidra med någon del av kostnaden. I motsats till åtskilliga andra domkyrkoförsamlingar i gamla Sverige lämnar Linköpings församling icke — i form av hyra eller dylikt — årligt bidrag till domkyrkans underhåll. Beträffande domkyrkoförsamlings skyldighet att deltaga i underhåll av domkyrka och i vilken omfattning dylik skyldighet bör utkrävas får kollegiet hänvisa till sitt den 10 januari 1944 avgivna, i propositionen 1944: 127 (sid. 6) angående bidrag till restaurering av Skara domkyrka refererade utlåtande. I enlighet härmed synes Linköpings domkyrkoförsamling skäligen böra bidra till domkyrkans underhåll åtminstone med belopp, som motsvarar vad annan lika stor församling skäligen utgör till underhåll av sin kyrka, samt i allt fall till kostnader för arbeten, som uteslutande äro till församlingens gagn och bekvämlighet.

Jämte de nu föreslagna arbetena anser domkyrkostyrelsen ny värmeledning i domkyrkan oundgängligen nödvändig, om domkyrkan skall kunna användas som gudstjänstlokal året om. Kostnaden för denna värmeledning liksom för iordningställande av sakristian samt för toalettanordningar m. m. bör enligt domkyrkostyrelsens mening bestridas av domkyrkoförsamlingen. Härinstämmer kollegiet. Enligt vad pastorsämbetet i skrivelse den 9 oktober 1945 upplyst ha kostnaderna för anordnande av ny värmeledning och övriga ifrågasatta på församlingens bekostnad sålunda ankommande arbe-

ten preliminärt beräknats till minst 200 000 kronor. För bestridande delvis av dessa kostnader finnas tillgängliga vissa av kyrkofullmäktige beviljade anslag.

Utöver kostnaden för sistberörda arbeten anser emellertid kollegiet, att domkyrkoförsamlingen utan dess nämnvärda betungande bör kunna bidra till nu ifrågasatta förbättringsarbeten med åtminstone halva kostnaden eller 157 500 kronor. I detta sammanhang må framhållas, att vid restaurering av domkyrkor i åtskilliga tidigare fall insamling på frivillighetens väg skett av bidrag till kostnadernas bestridande. Såvitt handlingarna utvisa synes något försök i sådant hänseende icke ha vidtagits i detta fall.

Till restaurering av domkyrkan i Linköping har bidrag tidigare lämnats av statsmedel. Även till iståndsättande av andra domkyrkor ha dylika bidrag utgått. Vidmakthållandet i värdigt skick av sådana kulturminnesmärken som det, varom nu är fråga, har sålunda ansetts vara en angelägenhet icke blott för den närmast berörda orten utan även för hela riket. Då domkyrkoförsamlingen med hänsyn till kyrkans karaktär av jämväl stifts kyrka skäligen icke kan åläggas ansvaret för hela kostnaden samt domkyrkans egna tillgångar såsom nämnts icke kunna lämna tillgång här till, torde jämväl i förevarande fall bidrag av statsmedel få anlitas. Det av statsmedel erforderliga beloppet skulle, därest medel på frivillighetens väg icke anskaffas, komma att belöpa sig till 158 000 kronor. Anslaget torde dock böra återbetalas av domkyrkans medel, därest och i den mån domkyrkans medel i en framtid på grund av ökade inkomster förslå därtill.

Statskontoret har biträtt vad kammarkollegiet anfört och föreslagit.

Genom beslut den 7 december 1945 har Kungl. Maj:t fastställt inkomst- och utgiftsstat för domkyrkan, att lända till efterrättelse tills vidare under fem år från och med den 1 januari 1946. I staten äro inkomsterna upptagna till 9 460 kronor. De största utgiftsposterna utgöra underhåll av domkyrko-byggnaden (1 700 kronor), underhåll av domkyrkans övriga fastigheter (4 000 kronor) samt ränta och amortering av domkyrkans lån av år 1941 (1 700 kronor).

Med skrivelsen den 3 februari 1949 har *domkyrkokostyrelsen* överlämnat ett av Larsson och Hodin den 22 januari 1949 upprättat nytt restaureringsförslag, föranlett av det förändrade kostnadsläget och behovet av ytterligare reparationer å domkyrkan.

De tidigare och nu beräknade kostnaderna för restaureringen framgå av följande sammanställning:

	Tidigare beräknade kostnader kronor	Nu beräk- nade kost- nader kronor
Reparationsarbeten	225 500	396 700
Merkostnad för koppartak	—	110 000
Dekositbehandling vid södra lilla portalen	—	2 700
Brandskyddsåtgärder	—	90 000
Grundförstärkning	75 000	90 000
Arvoden till arkitekt m. m.	—	30 000
Oförutsedda utgifter	15 000	30 000
	Summa kronor 315 500	749 400.

Av det nya förslaget inhämtas, att skadorna på domkyrkan förvärrats. Domkyrkoförsamlingen har numera utfört vissa förbättringar på byggnaden, nämligen intäckning av långskeppets valvkupor med glasullitmattor, insättande av branddörr mellan tornet och långskeppet samt vissa andra smärre åtgärder. I sitt tidigare förslag ha besiktningsmännen räknat med omtäckning av skiffertaket på långskeppet. Den nu förordade täckningen med kopparplåt har ansetts medföra betydande fördelar i form av viktminskning, tätare och underhållsfriare täckning m. m. De föreslagna brandskyddsåtgärderna innebära främst, att ledningar dragas till brandposter och uttag i tornet och långskeppet samt att högtryckspump installeras i underjordisk byggnad på betryggande avstånd från kyrkan. Vidare ha besiktningsmännen ånyo framhållit behovet av förbättrad värmeledning m. m.

Domkyrkostyrelsen har hemställt om största möjliga anslag av statsmedel för restaurering av domkyrkan i enlighet med det nya förslaget. Domkyrkostyrelsen har förordat, att domkyrkan försåges med koppartak.

Riksantikvarieämbetet har tillstyrkt, att ett lämpligt belopp reserverades för restaurering av lilla sydportalen. Frågan om sättet för detta arbetes utförande syntes dock böra ytterligare utredas. Ämbetet ställde sig tveksamt till lämpligheten av att i detta fall använda dekosit. Mot förslaget att ersätta skifferbeläggningsen på yttertaket med koppar hade ämbetet ur antikvarisk synpunkt intet att erinra. Arbetena borde följas av kulturhistorisk kontrollant.

Byggnadsstyrelsen har, ehuru även det nya förslaget vore synnerligen ofullständigt, funnit behovet av däri upptagna åtgärder ännu mera trängande än år 1944. En övergång från täckning med skiffer till täckning med koppar på domkyrkans tak ansåge sig styrelsen emellertid icke kunna förorda, då icke tillräckligt vägande skäl för en sådan åtgärd torde föreligga. Styrelsen tillstyrkte, att för reparation av domkyrkan i huvudsaklig överensstämmelse med det nya förslaget samt till förstärkning av kyrkans grund medel snarast möjligt måtte anvisas intill ett belopp av 640 000 kronor. Därest statsmedel för ändamålet beviljades, borde föreskrivas, att fullständigt, av arbetsbeskrivning och erforderliga ritningar åtföljt förslag till restaureringsarbetena skulle uppgöras och underställas styrelsens prövning för att sätta styrelsen i stånd att tillräckligt ingående granska och kontrollera planerade åtgärder, materialbehandlingar, konserveringar och dylikt samt att lämna de föreskrifter och anvisningar, som för arbetenas fackmässiga och pietetsfulla bedrivande kunde befinnas erforderliga.

Kyrkorådet i Linköpings domkyrkoförsamling har förklarat sig för sin del intet ha att erinra mot de föreslagna reparationsåtgärderna. I synnerhet ansåge kyrkorådet det vara fördelaktigt, att långskeppet, vars skiffertäckning aldrig hölle tätt och som ständigt måste lagas, täcktes med kopparplåt, som bildade en varaktigare, tätare och underhållsfriare täckning och dessutom innebure en välbehövlig minskning av det stora takets på-

frestande tyngd. Kyrkorådet funne vidare följande reparationsarbeten nödvändiga:

Ny värmeledning	kronor	133 480
Nytt ångpannehus	»	56 000
Sanitära anordningar	»	17 220
Innanfönster	»	38 800
Ny ringanordning	»	8 000
Iordningställande av altarringen	»	2 500

Summa kronor 256 000.

Kyrkorådet ämnade föreslå kyrkofullmäktige, att domkyrkoförsamlingen skulle svara för dessa kostnader. Däremot ansåge kyrkorådet, att kostnaderna för yttre reparationsarbeten rimligtvis borde bestridas genom anslag av statsmedel.

Kyrkorådet har i detta sammanhang erinrat att församlingen under senare år utöver givna årliga omkostnader för domkyrkans bruk som gudstjänstrum fått vidkännas utgifter för en sammanlagd kostnad av omkring 69 000 kronor.

Kyrkorådet har vidare upplyst, att skattekrönorna i domkyrkoförsamlingen enligt 1948 års taxering utgjorde 949 117 kronor 65 öre. Uttaxeringen till samtliga kyrkliga behov utgjorde 50 öre per skattekrona.

Föredraganden. Såsom av ärendet framgår, konstaterades redan för flera år sedan så betydande skador på Linköpings domkyrka, att åtgärder för att avhjälpa dem befunnos oundvikliga. Det ansågs emellertid, främst med hänsyn till det dåvarande läget på byggnadsmarknaden, lämpligt att uppskjuta avgörandet av den föreliggande framställningen om anslag till restaureringsarbetena. Ett fortsatt uppskov med en restaurering synes emellertid nu icke längre försvarligt. Det nu föreliggande preliminära restaureringsförslaget avser huvudsakligen reparationsarbeten i egentlig mening, nästan uteslutande å domkyrkans yttre, samt grundförstärkning och brandskyddsåtgärder. I fråga om kyrkans tak, vars skifferbetäckning enligt det tidigare förslaget skulle förnyas, har numera såsom ett väsentligt dyrare alternativ upptagits beläggning med kopparplåt. I motsats till byggnadsstyrelsen anser jag mig av praktiska skäl böra tillstyrka detta senare alternativ, som även i längden torde vara det mest ekonomiska. Icke heller mot restaureringsförslaget i övrigt har jag funnit anledning till någon väsentlig erinran. Fullständigt och närmare utformat förslag till restaureringen torde i vanlig ordning böra underställas byggnadsstyrelsen för prövning och fastställelse. Därvid torde styrelsen böra avgöra i ärendet uppkomma frågor om konservering av viss utsmyckning och om kulturhistorisk arbetskontroll. Kostnaderna för restaureringen ha beräknats till omkring 750 000 kronor. Dessa beräkningar torde böra godtagas. I restaureringsförslaget har framhållits, att utöver här berörda åtgärder erfordras vissa inre förbättringar av kyrkan, bland annat omläggning av värmeledningen, iordningställande av sakristian och anordnan-

de av toaletter. Därjämte ha vissa andra åtgärder angivits såsom önskvärda. Domkyrkostyrelsen har dock förutsatt, att kostnaderna härför helt skulle bestridas av domkyrkoförsamlingen.

Såsom kammarkollegiet anfört i ärendet har riksdagen tidigare godtagit principen att vidmakthållandet i värdigt skick av sådana kulturminnesmärken som det, varom här är fråga, är en angelägenhet icke blott för den närmast berörda orten utan även för hela riket. Vid flera tillfällen har riksdagen också anslagit betydande belopp för att möjliggöra restaurering av domkyrkor. Sålunda har statsbidrag utgått till tidigare restaurering av Linköpings domkyrka samt till iståndsättande av domkyrkorna i Uppsala, Visby, Strängnäs, Skara och Västerås. Statsbidrag synes dock i princip ha lämnats blott i den mån kostnaderna icke kunnat bestridas av vederbörande domkyrka eller rimligen bort bestridas av vederbörande domkyrkoförsamling samt i den mån insamlade medel icke lämnat tillgång för ändamålet.

Vad angår nu ifrågavarande restaurering av Linköpings domkyrka, har kammarkollegiet framhållit, att domkyrkans egna tillgångar icke förslå till bestridande av någon del av kostnaderna. Kollegiet har ansett, att kostnaderna för den yttre restaureringen borde delas lika mellan domkyrkoförsamlingen och staten. Även om domkyrkoförsamlingens ekonomiska bärkraft för närvarande får betecknas såsom relativt gynnsam, har jag — med beaktande särskilt av de betydande utgifter för omläggning av värmesystemet m. m., som församlingen har att motse — ansett mig böra godtaga kammarkollegiets förslag rörande fördelningen av kostnaderna för den yttre restaureringen. Statsbidraget torde således böra bestämmas till ($\frac{1}{2}$ av 750 000 =) 375 000 kronor och utgå under förutsättning att övriga kostnader bestridas av domkyrkoförsamlingen eller på annat sätt. Av det erforderliga statsanslaget torde för nästa budgetår böra anvisas 175 000 kronor, vilket belopp bör uppföras såsom reservationsanslag.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka* för budgetåret 1949/50 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kronor.

3. Vissa förbättringsarbeten å Strängnäs domkyrka.

Domkapitlet i Strängnäs har hemställt, att ett statsbidrag av 200 000 kronor måtte anvisas för vissa förbättringsarbeten å Strängnäs domkyrka, nämligen dels installation av ny värmeledning jämte anordnande av innanfönster och värmeisolering av valven, dels omläggning av koppartaket på tornet jämte reparation av takstommen, dels ock utförande av vissa brandskyddsanordningar i tornet och vindarna.

Beträffande ifrågavarande arbeten inhämtas av handlingarna bland annat:

Värmeledning m. m. Domkyrkan undergick åren 1908—1910 en genomgripande restaurering, varvid bland annat den nuvarande värmeledningen med lågtrycksånga installerades. Värmeledningen är nu synnerligen bristfällig och måste med det snaraste ersättas. Under den kalla årstiden kan tillräckligt hög temperatur ej hållas i kyrkan.

Enligt av domkapitlet åberopat förslag, uppgjort den 12 september 1947 av Aktiebolaget Calor & Sjögren, skulle ångvärmeledningen ersättas med en varmvattenvärmeledning. Därvid skulle bland annat befintliga pannor omändras samt nya ledningar, radiatorer och luftvärmningsaggregat insättas. Förslaget har den 14 april 1948 godkänts av byggnadsstyrelsen, dock med vissa erinringar, som angivits i en av styrelsens värmetekniska avdelning upprättad promemoria.

För att en tillfredsställande uppvärmning av kyrkan skulle kunna erhållas har det ansetts nödvändigt, att fönstren förses med innanfönster samt att takvalven över själva kyrkorummet och gravkoren värmeisoleras med stenull.

Torntaket. Vid restaureringen 1908—1910 utfördes inga arbeten å tornet. Redan då var koppartaket på tornet i dåligt skick. Till följd av takets otäthet har vatten trängt in under plåten och förorsakat förmultning av bjälkar.

Brandskyddsanordningar. Med hänsyn till brandrisken anses tornet böra förses med brandbottnar och sprinkleranordning samt domkyrkans vindar böra erhålla moderna brandskyddsanordningar, bland annat branddörrar och automatiska alarmanordningar.

Kostnader. På grundval av infortrade anbud har domkapitlet angivit kostnaderna på följande sätt:

A. Värmeledning m. m.:	kronor	kronor
värmeledning	58 200	
håltagningar och efterlagningar	13 600	
inklädning av radiatorer i koret m. m. samt oförutsedda utgifter	14 600	
innanfönster	14 100	
isolering av valven	21 975	122 475
B. Torntaket:		
kopparplåt	31 794	
byggnadsställningar och inre reparationer	48 000	79 794
C. Brandskyddsanordningar:		
alarmanordningar	18 000	
övriga anordningar	27 700	45 700
D. Oförutsedda utgifter för B. och C		12 031
		<u>Summa kronor 260 000.</u>

Sedan domkapitlet anmodat kyrkliga samfälligheten mellan Strängnäs stadsförsamling och Strängnäs landsförsamling att bekosta installationen av ny värmeledning i domkyrkan, ha samfällighetens kyrkofullmäktige vid sammanträde den 21 maj 1948 beslutit anslå 60 000 kronor för ändamålet, under förutsättning att förutnämnda värmeisoleringsåtgärder vidtoges samtidigt med installationen och helt bekostades av domkyrkan.

Vad angår finansieringen i övrigt av förbättringsarbetena å domkyrkan, har domkapitlet upplyst, att domkyrkan den 1 juli 1948 ägde reserverade

medel å 130 195 kronor 15 öre, från vilket belopp dock avginge 12 166 kronor 93 öre för reparationer å biskopsgården, varför verkliga summan utgjorde 118 028 kronor 22 öre. Då domkyrkan inom en mycket snar framtid måste bygga ny ladugård å domkyrko hemmanet Norra Norrby, vilket skulle draga en kostnad av 82 800 kronor, komme de reserverade medlen till största delen att tagas i anspråk härför och torde ytterligare icke kunna anlitas. För bestridande av det — efter avdrag av samfällighetens bidrag — återstående beloppet av 200 000 kronor borde därför statsmedel utgå.

Riksantikvarieämbetet har tillstyrkt domkapitlets framställning.

Byggnadsstyrelsen har yttrat, att styrelsen tidigare godkänt förslag till ny värmeledning och innanfönster i domkyrkan. Beträffande övriga arbeten torde detaljförslag senare böra underställas byggnadsstyrelsen. Då styrelsen ansåge det angeläget, att de i framställningen avsedda arbetena komme till utförande och icke funne anledning till erinran mot kostnadsberäkningen, tillstyrkte byggnadsstyrelsen, att 200 000 kronor ställdes till förfogande av statsmedel som bidrag till utförande av arbetena.

Statskontoret har ansett kostnaderna för arbetena böra bestridas med 60 000 kronor av domkyrkan, med 100 000 kronor av samfälligheten och med 100 000 kronor av staten. Ämbetsverket har anfört i huvudsak följande:

Statskontoret vill erinra, att bidrag av statsmedel för restaurering av domkyrkor ansetts böra utgå endast i den mån kostnaderna härför icke kunnat bestridas av vederbörande domkyrka eller rimligen bort bestridas av vederbörande domkyrkoförsamling samt i den mån insamlade medel icke lämnat tillgång för ändamålet (se prop. 1946: 374, sid. 7).

Domkapitlet i Strängnäs har framhållit, att av domkyrkans reserverade medel, för närvarande uppgående till omkring 118 000 kronor, ett belopp av 82 800 kronor erfordrades för nya ekonomibyggnader å ett domkyrkans hemman. Med hänsyn till att hemmanet i fråga torde kunna bära en del av sistnämnda kostnader synes dock ett belopp av 60 000 kronor skäligen kunna av domkyrkan disponeras för nu ifrågavarande reparationer.

Vad angår församlingens bidrag, vill statskontoret erinra, att statsmakterna vid beviljande år 1944 av anslag till restaurering av Skara domkyrka godtogo ett bidrag av Skara domkyrkoförsamling å 120 000 kronor, motsvarande 12/33 av de kostnader, som icke täcktes av insamlade medel (prop. 1944: 127, riksd. skriv. 1944: 229). Förhållandena för Strängnäs domkyrkoförsamlings vidkommande synas fullt jämförbara, enär församlingen — såvitt framgår av staten för domkyrkan — icke bidragit till domkyrkans underhåll men väl ägt samma ekonomiska förutsättningar härför som Skara-församlingen. Enligt statskontorets mening lärer därför Strängnäs-församlingen böra svara för minst så stor del av reparationskostnaderna, som tidigare godtagits som församlingens bidrag till Skara domkyrkas restaurering. Det belopp å 60 000 kronor, som redan anvisats, hänför sig till sådana invändiga arbeten i domkyrkan, kostnadsberäknade till 122 475 kronor, vilka voro aktuella vid tiden för beslutet om medelsanvisningen. Till de arbeten för 137 525 kronor, som därefter framkommit såsom nödvändiga, nämligen omläggning av torntaket och installerande av brandskyddsanordningar, synes församlingen skäligen kunna bidraga med 40 000 kronor. För-

samlingens bidrag skulle sålunda uppgå till sammanlagt 100 000 kronor, ett belopp som ungefär motsvarar Skara domkyrkoförsamlings bidrag.

Statsverkets bidrag torde följaktligen kunna begränsas att icke överstiga (260 000 — 60 000 — 100 000 =) 100 000 kronor.

Kammarkollegiet, som funnit ytterligare utredning i ärendet önskvärd, har anslutit sig till statskontorets mening beträffande bestridandet av restaureringskostnaderna. Kollegiet har anfört huvudsakligen följande:

Utredningen i ärendet synes ge vid handen, att de föreslagna förbättringsarbetena böra komma till utförande. Kollegiet ifrågasätter dock, huruvida icke vissa kostnadsposter, vilka ej stödja sig på utarbetade detaljförslag, äro väl approximativa för att med önskvärd säkerhet kunna läggas till grund för beräkning av anslagsbehovet. Önskvärt synes ock ha varit, att samfälligheten fått tillfälle yttra sig i vad mån den vore beredd att bidraga till bekostande av arbetena å tornet och brandskyddsanordningarna, något vartill rådrum bör finnas, då behovet av dessa förbättringsarbeten ej synes vara överhängande. Med reservation för vad sålunda framhållits får kollegiet anföra följande.

Domkyrkan bör kunna lämna bidrag till bestridande av ifrågavarande kostnader. Enligt gällande stat för domkyrkan räknas med en årlig avsättning till reserverade medel av 1 850 kronor. Den motsedda kostnaden för ny ekonomibygnad å domkyrko hemmanet Norra Norrby bör till så stor del som möjligt bäras av hemmanet självt, vars arrende i staten för närvarande är upptaget till allenast 700 kronor. Ränteförlusten på grund av ianspråktagandet av reserverade medel synes enligt vad domkyrko-sysslomannen i ärendet anfört komma att uppvägas av ökade inkomster från hemmanets skog. Kollegiet finner därför det av statskontoret föreslagna bidraget från domkyrkan lämpligt avvägt.

Kyrkliga samfällighetens anbud om bidrag till bekostande av ny värmeledning bör bedömas med hänsyn till att därvid förutsatts, att kostnaden för planerade värmeisolerade åtgärder helt skulle bestridas av domkyrkan. Dessa åtgärder kunna beräknas medföra en betydande besparing av bränsle för kyrkans uppvärmning. Enär bränslet bekostas av samfälligheten, får denna genom de värmeisolerande åtgärderna compensation för en stor del av sitt bidrag. Det synes skäligt, att samfälligheten lämnar bidrag även till bekostande av omläggning av koppertaket på tornet samt de föreslagna brandskyddsanordningarna. I betraktande av omständigheterna anser kollegiet det av statskontoret föreslagna beloppet 40 000 kronor kunna godtagas.

Ett statsbidrag till förbättringsarbetena synes sålunda kunna begränsas till högst 100 000 kronor.

Föredraganden. De ifrågasatta arbetena å Strängnäs domkyrka äro kostnadsberäknade till inalles 260 000 kronor och avse installation av ny värmeledning jämte andra åtgärder för åstadkommande av bättre uppvärmning samt reparation av tornets betäckning och förbättring av brandskyddet. Behovet av dessa arbeten har vitsordats av byggnadsstyrelsen. Särskilt angeläget torde det emellertid vara, att värmeledningssystemet förnyas, då det nuvarande är helt föråldrat och när som helst kan upphöra att fungera. På värmeledningsinstallationen och därmed sammanhängande åtgärder be-

löper ett belopp av 122 475 kronor. Då övriga arbeten torde vara av mindre brådskande beskaffenhet, synes det försvarligt att låta anstå någon tid med dessa. Kyrkliga samfälligheten mellan Strängnäs stads- och landsförsamlingar har anslagit 60 000 kronor till bekostandet av den nya värmeledningen. Med hänsyn härtill återstår ett belopp av 62 475 kronor att bestrida. Det synes mig rimligt att icke betunga samfälligheten med ytterligare utgifter för detta ändamål. Domkyrkans medel synas icke heller för närvarande böra tagas i anspråk för detta ändamål i någon större utsträckning, då dessa medel, såsom utredningen visar, inom kort måste anlitas för betydande utgifter för en ekonomibyggnad. Därtill kommer, att ytterligare kostsamma restaureringsarbeten i domkyrkans inre enligt vad i ärendet framhållits torde bli aktuella inom en nära framtid. Jag har därför kommit till den uppfattningen, att staten bör lämna ett statsbidrag av 60 000 kronor till installationen av ny värmeledning och därmed sammanhängande värmeisoleringsåtgärder. Jag förutsätter därvid, att samfälligheten bidrager med ett lika stort belopp och att återstående kostnader, d. v. s. 2 475 kronor jämte vad som kan tillkomma i form av oförutsedda utgifter, bestridas av för domkyrkan reserverade medel.

I fråga om övriga kostnader, t. ex. för tornets restaurering, är utredningen i ärendet ofullständig bland annat i det avseendet, att samfälligheten icke beretts tillfälle att yttra sig om huruvida den vill bidra till bestridande av dessa kostnader. I likhet med kammarkollegiet och statskontoret anser jag det rimligt att så sker. Liksom dessa myndigheter ifrågasätter jag även, om icke domkyrkans reserverade medel skulle kunna åtminstone till en del disponeras för dessa ytterligare arbeten.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till vissa förbättringsarbeten å Strängnäs domkyrka* för budgetåret 1949/50 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

Vad föredragande statsrådet sålunda under punkterna 1—3 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Sven Nyborg.